

No sapņa līdz galdam

Ko mūsu bioloģiskā piena nozare var mācīties no Īrijas ganību piensaimniekiem?

ROLANDS FELDMANIS,
Latvijas Lauksaimniecības
kooperatīvu asociācijas
ģenerāldirektors

Latvijas lauku ainavas grūti iedomāties bez piena gotiņām, kas ganās zaļos laukos. Un mums ir zaļais sapnis par piena nozares attīstību. Eiropā ir piemērs, kā no zaļā sapņa izveidojas nozare un tiek nopelnīts vairāk nekā no konvencionālā piegājiena.

Tā ir Īru piensaimniecības nozare, kas kļuvusi par ganību piena zelta āderi. Īrijas 17 tūkstoši piena ražotāju uzbūvēja savu piena lielvalsti. Pašlaik Īrija ir sestā lielākā piena ražotāja 27 Eiropas Savienības valstu vidū. Katra Īru piena saimniecība gadā vidēji eksportē piena produktus 300 tūkstošu eiro apmērā.

Kā viņi to panāca? Īrija pirms iestāšanās ES bija atpalikusi valsts, kas gadsimtiem ilgi nikuļoja blakus britu impērijai. Īrijā vēl tagad runā angļu valodā, lai gan viņiem ir sava – Īru – valoda. Kaut arī britu impērijas ietekme saglabājusies ilgstoši, Īri ir spējuši izmantot iespēju kļūt par pārtikušu valsti, kas eksportē piena pārstrādes produktus 5,1 miljarda eiro apmērā. Sāka ar eksportu uz Lielbritāniju, bet tagad lielākie pircēji ir arī Vācija, strauji attīstās ASV tirgus. Kopumā piena produktus Īrija eksportē uz aptuveni 150 valstīm, un šis eksports veido 1000 eiro uz katru iedzīvotāju. Eksporta pamatā ir sviests, bērnu pārtikā izmantojamais piena pulveris un siers.

Īrijas piena produktu pārdošanu par augstāku cenu veicina arī Zaļais kurss – veikalu plauktos nonāk dabai draudzīgāki produkti. Proti, Īri pamatā baro govīs ganībās, un runa

nav tikai par bioloģisko pienu. Zāle mitros apstākļos aug ļoti labi. Līdz ar to visi Īru piena produkti tiek pasniegti kā videi draudzīgi un ekoloģiski tīri. Tādējādi daba tiek prasmiģi izmantota mārketiņģā. Tiesa, barojot govīs galvenokārť ar augošu zāli, izslaukums ir zemāks – vidēji tikai 5,9

tūkstoši litru gadā

(Latvijā vidēji vīrs septiņiem tūkstošiem litru).

Toties peļņa ir lielāka, jo mazāki ir barošanas un uzturēšanas izdevumi.

Piena ražošanas izmaksas ir ap 20–25 centiem par litru.

Taču ne tikai zemākas izmaksas noteica nozares uzplaukumu.

Īru *premium* piena produktu pamatā ir tieši zaļais aspekts un īpašā garša, taču, lai pārdotu vairāk, ar šādām priekšrocībām vien ir par maz. Pirms sešdesmit gadiem Īru piensaimnieku kooperatīvi apvienojās, lai izveidotu vienu zīmolu, kas palīdzētu realizēt produkciju eksportā. Tā, kooperatīviem apvienojoties un investējot pārstrādē, radās zīmols *Kerrygold*, piedāvājot pienu no Īrijā ar zāli barotām (angliski – *grass-fed*) govīm. Lai gan *Kerrygold* pienam nav bio sertifikāta, pieeja piena produktu ražošanai vairākos aspektos ir līdzīga tai, ko ievēro bioloģiskā piena ražotāji. *Kerrygold* ir vienisprātis ar bio filoso-

fiju – lauksaimniekiem jāievēro dabas resursu ilgtspējīga izmantošana.

Vienotu zīmolu virzīt tirgū palīdz valsts pārtikas aģentūra *The Irish Food Board*, kas specializējas eksporta veicināšanā. Aģentūra pēta patērētāju noskaņojumu, noieta tirgus un iesaka, kādu produkciju ražot,

kā un kur labāk pārdot.

Nozares pārstāvji ir vienoti, neskatoties uz saimniecību atšķirīgo lielumu. Pamatā gan Īrijā ir ģimenes saimniecības, taču arī industriālie piena ražotāji kopdarbojas labklājības vārdā, apvienojoties kooperatīvos.

Īrijā 96% piena saimniecību ir kooperatīvu biedri, bet pārējie 4% pārdod pienu Lielbritānijas pavalstniekiem no Ziemeļīrijas.

Vēl nozīmīgu lomu Īru zaļā piena attīstībā spēlē tas, ka pārstrādes īpašnieki ir paši ražotāji. Pārstrādes uzņēmumi pieder kooperatīviem – attiecīgi pelna ražojotais zemiņieks, kas rūpējas par patērētāju. Izskatās, ka tieši saliedēts valsts un piena ražotāju skatījums palīdz iekarot Eiropas tirgu, pārdarot piena nozari par zelta vērtu.

Vai līdzīgs sapnis, bet bioloģiskā piena nozarē būtu piemērots Latvijai? Tad mūsu zaļajiem piensaimniekiem būtu iespēja par savu darbu saņemt augstāku samaksu, nevis tie būtu spiesti samierināties vienu no zemākajām cenām Eiropā par litru piena. **B**

Mūsu zaļie piensaimnieki saņemtū augstāku samaksu, nevis būtu spiesti samierināties ar vienu no zemākajām cenām Eiropā par litru piena.